

T. B. M. M.

İYİ PARTİ

GRUP BAŞKANLIĞI

Tarih: 01.06.2026

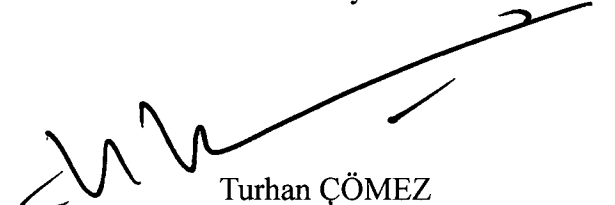
Sayı: 6184

45264

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı maddeleri gereğince Tarım ve Orman Bakanı Sayın İbrahim YUMAKLI tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim. 29/05/2026

Turhan ÇÖMEZ
İYİ Parti Grup Başkanvekili
Balıkesir Milletvekili

Et ve Süt Kurumu'nun temel görevlerinden biri et piyasasını düzenlemek, fiyat dengesinin üretici ve tüketici aleyhine bozulmasını önlemek, kırmızı ette arz güvenliğini sağlamak ve sektörde düzenleyici/destekleyici bir rol üstlenmektir.

Bu çerçevede Et ve Süt Kurumu'nun, hem üreticiye uygun maliyetle canlı hayvan temin etmesi, hem de tüketicinin makul fiyatlarla ete ulaşmasını sağlayacak politikalar geliştirmesi beklenmektedir. Ancak son dönemde ESK tarafından açıklanan ithal besilik sığır satış fiyatları, kurumun bu temel görevleriyle bağdaşıp bağdaşmadığı yönünde ciddi soru işaretleri doğurmuştur.

Et ve Süt Kurumu, 2025 yılında ithal besilik canlı sığır satış fiyatını kilogram başına 228 TL + KDV olarak açıklamıştır. 2026 yılında ise aynı kapsamda ithal besilik sığır satış fiyatı kilogram başına 420 TL + KDV olarak belirlenmiştir. Bu artış, TL bazında yaklaşık %84,2 oranında bir yükselişe karşılık gelmektedir.

Bu artış oranı, Türkiye'de açıklanan resmî enflasyon oranlarının da, dünya canlı hayvan piyasalarındaki fiyat hareketlerinin de oldukça üzerinde görünmektedir. Daha da önemlisi, ESK'nın 2026 yılı duyurusunda fiyatın sabit kalmayacağı Temmuz 2026'dan itibaren her ay TÜİK tarafından açıklanan Yİ-ÜFE aylık değişim oranı kadar artırılacağı, Yİ-ÜFE'nin sıfır veya negatif çıkması halinde ise fiyat indirimi yapılmayacağı belirtilmiştir. Ayrıca TCMB tarafından açıklanan ABD doları satış kuru artış oranının Yİ-ÜFE'den yüksek gerçekleşmesi halinde, ESK Genel Müdürlüğü'nün satış fiyatını Yİ-ÜFE oranından daha yüksek oranda artırabileceği ifade edilmiştir.

Bu düzenleme, ithal besilik sığır satış fiyatına fiilen yukarı yönlü enflasyon ve kur koruması getirmektedir. Başka bir ifadeyle, fiyat artışları otomatik şekilde üreticiye yansıtılmakta ancak fiyat düşüşü veya maliyet azalması halinde üreticinin lehine bir indirim mekanizması öngörülmemektedir.

2026 yılı için Türkiye'nin yaklaşık 500 bin baş besilik sığır ithalatı yapmasının planlandığı kamuoyuna yansımıştır. Hayvan başına ortalama 300 kg canlı ağırlık esas alındığında, toplam ithalat hacmi yaklaşık 150 milyon kg canlı hayvana denk gelmektedir.

Öte yandan, Brezilya kaynaklı canlı hayvan alımına ilişkin bazı uluslararası ticari belgelerde canlı sığırın Brezilya çıkış fiyatının kilogram başına yaklaşık 3,5–3,9 ABD doları bandında olduğu görülmektedir. Türkiye limanlarına teslim maliyetinin navlun, sigorta, tahliye ve benzeri giderlerle birlikte kilogram başına azami 5 ABD doları seviyesine ulaşabileceği değerlendirildiğinde, ESK'nın 420 TL/kg olarak açıkladığı fiyat bugünkü kurla yaklaşık 9,15 ABD doları/kg seviyesine karşılık gelmektedir.

Bu durumda kilogram başına yaklaşık 4,15 ABD doları seviyesinde izah edilmesi gereken ciddi bir fiyat farkı ortaya çıkmaktadır. 150 milyon kg üzerinden yapılan hesaplamada bu fark yaklaşık 622,5 milyon ABD dolarına, bugünkü yaklaşık 45,90 TL dolar kuru dikkate alındığında ise 28,6 milyar TL seviyesine ulaşmaktadır.

Bu tutarın hangi maliyet kalemlerinden kaynaklandığı, ne kadarının navlun, sigorta, gümrükleme, tahliye, karantina, finansman, kur riski, fire/ölüm riski, iç nakliye ve idari giderlerden oluştuğu ne kadarının ise ESK'nın fiyatlama tercihi, kurum marjı veya başka bir maliyet/gelir kalemi olduğu kamuoyuna açık biçimde izah edilmemiştir.

Kırmızı et fiyatlarının yüksekliği, milyonlarca yurttaşın temel gıdaya erişimini zorlaştırırken besiciler de yüksek yem, enerji, finansman, işçilik ve veterinerlik maliyetleri altında üretim yapmaya çalışmaktadır. Böyle bir dönemde, piyasayı düzenlemekle yükümlü kamu kurumu olan ESK'nın ithal besilik hayvanı üreticiye yüksek fiyatla satması, fiyatı aylık Yİ-ÜFE ve kur artışlarına endekslemesi, hem üreticinin maliyetlerini artıracak hem de nihai olarak tüketicinin sofrasına daha pahalı et olarak yansıyacaktır.

Bu tablo, ESK'nın kuruluş amacı, kamu yararı sorumluluğu ve piyasa düzenleme görevi açısından ciddi biçimde açıklığa kavuşturulmalıdır.

Ayrıca kamuoyunda Et ve Süt Kurumu Genel Müdürü hakkında yurt dışında et ve canlı hayvan ticaretiyle bağlantılı şirket ortaklıklarına ilişkin iddialar gündeme gelmiştir. Et ve canlı hayvan ithalatı gibi milyarlarca liralık kamu işlemlerinin yürütüldüğü bir alanda, kurum

yöneticileriyle ilgili olası çıkar çatışması iddiaları kamu vicdanını derinden yaralamaktadır. Bu iddiaların açıklığa kavuşturulması, kamu yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri açısından zorunludur.

Bu bağlamda aşağıdaki sorularımın cevaplandırılması önem arz etmektedir.

SORULAR

1. Et ve Süt Kurumu'nun 2025 yılında ithal besilik canlı sığır satış fiyatını kilogram başına 228 TL + KDV, 2026 yılında ise 420 TL + KDV olarak belirlediği doğru mudur?
2. 2025 yılından 2026 yılına geçişte ithal besilik sığır satış fiyatındaki artışın yaklaşık %84,2 olduğu dikkate alındığında, bu artışın gerekçesi nedir?
3. Bu artış hangi maliyet kalemlerine dayandırılmıştır? Her bir maliyet kalemi ayrı ayrı gösterilmek üzere kamuoyuna açıklanacak mıdır?
4. 2025 yılı ithal besilik sığır satış fiyatı olan 228 TL/kg belirlenirken esas alınan dolar kuru kaç TL'dir? 2026 yılı için açıklanan 420 TL/kg fiyat belirlenirken esas alınan dolar kuru kaç TL'dir?
5. 2025 yılında ESK'nın ithal besilik canlı sığır fiyatı yaklaşık 5,7 ABD doları/kg seviyesine denk gelirken, 2026 yılında açıklanan 420 TL/kg fiyatın bugünkü kurla yaklaşık 9,15 ABD doları/kg seviyesine çıkmasının gerekçesi nedir?
6. Dünya canlı hayvan piyasalarında 2025'ten 2026'ya kilogram bazında bu ölçüde bir fiyat artışı yaşanmış mıdır? Bakanlığınızın bu konuda elindeki uluslararası fiyat verileri nelerdir?
7. Brezilya, Uruguay, Paraguay, Macaristan, Çekya ve diğer ithalat yapılan ülkelere 2025 ve 2026 yıllarında canlı besilik sığır için kilogram bazında ortalama alım fiyatları nedir?
8. 2026 yılında ithal edilmesi planlanan yaklaşık 500 bin baş besilik sığırın ülkelere göre dağılımı nedir?
9. 2026 yılında ithal edilmesi planlanan hayvanların ortalama canlı ağırlığı kaç kilogram olarak öngörülmektedir?
10. 500 bin baş hayvanın ortalama 300 kg olduğu varsayımıyla toplam ithalat hacminin yaklaşık 150 milyon kg canlı hayvana karşılık geldiği dikkate alındığında, ESK'nın toplam satış büyüklüğü kaç TL ve kaç ABD doları olacaktır?
11. ESK'nın 2026 yılında 420 TL/kg + KDV olarak açıkladığı ithal besilik sığır satış fiyatı hayvanın yurt dışı alım bedeli, navlun, sigorta, gümrükleme, tahliye, karantina, iç nakliye,

- finansman giderleri, fire/ölüm riski ve idari giderler olmak üzere kalem kalem nasıl oluşmaktadır?
12. ESK'nın ithal besilik sığır için yurt dışı tedarik fiyatı kilogram başına kaç ABD dolarıdır?
13. İthal edilen canlı hayvanların Türkiye limanlarına teslim maliyeti kilogram başına kaç ABD dolarıdır?
14. Brezilya kaynaklı bazı ticari belgelerde canlı sığır fiyatının kilogram başına yaklaşık 3,5–3,9 ABD doları FOB seviyesinde olduğu görülmektedir. Bakanlığınız bu fiyat aralığını doğrulamakta mıdır?
15. Eğer canlı hayvanın Türkiye limanlarına teslim maliyeti kilogram başına yaklaşık 5 ABD doları seviyesinde ise, ESK'nın üreticiye yaklaşık 9,15 ABD doları/kg karşılığı fiyatla satış yapmasının gerekçesi nedir?
16. Kilogram başına yaklaşık 4,15 ABD doları düzeyinde ortaya çıktığı hesaplanan fiyat farkı hangi maliyet kalemlerinden oluşmaktadır?
17. Bu farkın ne kadarı navlun gideridir?
18. Bu farkın ne kadarı sigorta gideridir?
19. Bu farkın ne kadarı gümrükleme ve tahliye gideridir?
20. Bu farkın ne kadarı kontrol belgesi, döner sermaye ve benzeri kamu/işlem giderlerinden oluşmaktadır?
21. Bu farkın ne kadarı karantina gideridir?
22. Bu farkın ne kadarı hayvan kaybı, fire, ölüm veya kilo kaybı riskine karşı ayrılmıştır?
23. Bu farkın ne kadarı finansman maliyetidir?
24. Bu farkın ne kadarı ESK'nın idari gideri veya kurum marjıdır?
25. 150 milyon kg canlı hayvan ithalatı üzerinden kilogram başına 4,15 ABD doları fark hesaplandığında ortaya çıkan yaklaşık 622,5 milyon ABD doları, yani bugünkü kurla yaklaşık 28,6 milyar TL büyüklüğündeki fark Bakanlığınız tarafından nasıl açıklanmaktadır?
26. Söz konusu 28,6 milyar TL seviyesindeki farkın kamu bütçesine, ESK hesaplarına veya herhangi bir aracı/tedarikçi firmaya yansıyan kısmı var mıdır?
27. ESK ithal besilik sığır alımında hangi firmalarla çalışmaktadır?
28. 2025 ve 2026 yıllarında canlı hayvan ithalatı kapsamında ESK'nın sözleşme yaptığı yerli

ve yabancı firmalar hangileridir?

29. Bu firmalar hangi ülkelerde yerleşiktir?
30. Her bir firmadan kaç baş hayvan alınmıştır veya alınması planlanmaktadır?
31. Her bir firmayla yapılan sözleşmelerde kilogram başına alım fiyatı nedir?
32. Her bir firmaya yapılan veya yapılacak toplam ödeme tutarı nedir?
33. Canlı hayvan ithalatında aracılık, komisyonculuk, organizasyon veya lojistik hizmeti veren firmalar var mıdır? Varsa bu firmalar hangileridir?
34. Bu firmalara ödenen komisyon, hizmet bedeli veya benzeri tutarlar ne kadardır?
35. 2026 yılı ithal besilik sığır satış fiyatının Temmuz ayından itibaren her ay Yİ-ÜFE oranında artırılması kararının gerekçesi nedir?
36. Yİ-ÜFE negatif veya sıfır çıktığında fiyat indirimi yapılmamasının gerekçesi nedir?
37. Bu düzenlemede neden üretici lehine aşağı yönlü fiyat güncellemesi öngörülmemiştir?
38. Dolar kuru artışının Yİ-ÜFE'den yüksek olduğu aylarda ESK'ya fiyatı Yİ-ÜFE'nin üzerinde artırma yetkisi verilmesi, üretici maliyetlerini daha da artırmayacak mıdır?
39. İthal besilik sığır fiyatının hem Yİ-ÜFE'ye hem de gerektiğinde döviz kuruna endekslenmesi, üreticiyi korumak yerine tüm kur ve enflasyon riskini üreticiye yüklemek anlamına gelmemekte midir?
40. Yerli üretici yem, enerji, finansman ve işçilik maliyetlerindeki artışları çoğu zaman satış fiyatına yansıtamazken, ithal hayvan fiyatına otomatik enflasyon ve kur koruması getirilmesi hangi kamu yararı gerekçesine dayanmaktadır?
41. ESK'nın bu fiyat politikası, kırmızı et fiyatlarını düşürmeyi mi, yoksa ithalat maliyetlerini üreticiye aktarmayı mı amaçlamaktadır?
42. 420 TL/kg + KDV seviyesinden besilik sığır alan bir üreticinin yem, bakım, veterinerlik, işçilik, finansman ve fire maliyetleri de eklendiğinde karkas et maliyetinin kaç TL/kg olacağı Bakanlığınızca hesaplanmış mıdır?
43. Bu fiyatla alınan besilik hayvanların besi süreci sonunda piyasaya sunulması halinde, tüketicinin kırmızı eti daha ucuza alması mümkün olacak mıdır?
44. ESK'nın 2026 fiyat politikasının perakende kırmızı et fiyatlarına etkisine ilişkin Bakanlığınızın yaptığı bir projeksiyon var mıdır?

45. Bu projeksiyona göre 2026 yılında dana eti ve kıyma fiyatlarının hangi seviyeye ulaşması beklenmektedir?
46. ESK'nın temel görevi üretici ve tüketici aleyhine fiyat dengesinin bozulmasını önlemek iken, 420 TL/kg + KDV ve aylık artış mekanizması üretici ile tüketici lehine nasıl bir sonuç doğuracaktır?
47. ESK'nın bu fiyatlama politikası küçük ve orta ölçekli besicileri sektörden dışlayacak bir etki yaratmayacak mıdır?
48. 200 baş ve üzeri kapasite şartının küçük ve orta ölçekli üreticiler aleyhine sonuç doğurmaması için hangi tedbirler alınmıştır?
49. Besi ahır kapasitesi 200 baş altında olan üretici/firmalar için satış usul ve esaslarının ayrıca duyurulacağı belirtilmiştir. Bu duyuru ne zaman yapılacaktır?
50. 200 baş altındaki üreticilere uygulanacak fiyat da 420 TL/kg + KDV mi olacaktır? Farklı olacaksa fiyat ne olacaktır?
51. 200 baş altındaki küçük üreticilere daha uygun fiyat, daha uzun ödeme vadesi veya destek mekanizması sağlanacak mıdır?
52. 2026 yılında ithal edilen besilik sığırların ülkeye girişinden sonra en az dört ay boyunca kontrol belgesinde belirtilen işletmede tutulması zorunluluğunun gerekçesi nedir?
53. Bu dört aylık süre boyunca hayvanların satışı, devri veya başka işletmeye naklinin yasaklanması, üreticinin finansman ve nakit akışı üzerinde nasıl bir etki yaratacaktır?
54. Bu süre içinde hastalık, ölüm, fire, yem maliyeti artışı veya finansman sorunu yaşayan üreticilere herhangi bir destek verilecek midir?
55. Sözleşme veya talimat hükümlerine aykırılık halinde sözleşme bedelinin %6'sının gelir kaydedilmesi hangi gerekçeyle belirlenmiştir?
56. 100 baş hayvan alan bir üretici için bu cezanın yaklaşık 1 milyon TL seviyesine çıkabileceği dikkate alındığında, bu yaptırımın ölçülü olduğu düşünülmekte midir?
57. İthal edilen hayvanlarda hastalık, ölüm, yaralanma, anormal kilo kaybı, ırk uyumsuzluğu veya kalite sorunu çıkması halinde üreticinin hakları nelerdir?
58. Bu tür durumlarda ESK üreticiye bedel iadesi, indirim, tazminat veya hayvan değişimi yapacak mıdır?
59. İthal edilen hayvanların sağlık kontrolleri hangi aşamalarda yapılmaktadır?

60. İthalat yapılan ülkelerde karantina, test, aşılama ve veteriner sertifikasyon süreçleri nasıl yürütülmektedir?
61. Türkiye'ye gelen hayvanların liman tahliyesi ve karantina süreci hangi kurumlarca denetlenmektedir?
62. İthal edilen hayvanlarda son beş yılda kaç baş ölüm, fire veya hastalık vakası yaşanmıştır?
63. Bu ölümler ve fireler nedeniyle ESK veya üreticiler ne kadar zarar etmiştir?
64. 2025 yılında Türkiye'nin yaklaşık 739.706 baş canlı sığır/büyükbaş ithalatı yaptığı yönündeki bilgiler doğru mudur?
65. 2025 yılında ithal edilen canlı sığırların ülkelere göre dağılımı nedir?
66. 2025 yılında ithal edilen canlı sığırlar için toplam kaç ABD doları ödeme yapılmıştır?
67. 2025 yılında ortalama ithalat maliyeti hayvan başına ve kilogram başına kaç ABD doları olarak gerçekleşmiştir?
68. 2024 yılında ithal edilen canlı büyükbaş hayvan sayısı kaçtır?
69. 2024 ve 2025 yıllarında canlı hayvan ithalatına ödenen toplam döviz miktarı nedir?
70. 2024, 2025 ve 2026 yıllarında canlı hayvan ithalatı nedeniyle Türkiye'den çıkan toplam döviz tutarı ne kadardır?
71. 2025 yılında 740 bin başa yakın canlı hayvan ithalatına rağmen kırmızı et fiyatları neden düşmemiştir?
72. Canlı hayvan ithalatı kırmızı et fiyatlarını düşürmekte etkili olmuyorsa, Bakanlığınız bu politikada neden ısrar etmektedir?
73. Bakanlığınızın ithalat yerine yerli besiciliği, damızlık üretimini, yem bitkileri üretimini ve mera ıslahını önceleyen kalıcı bir kırmızı et stratejisi var mıdır?
74. Türkiye'nin canlı hayvan ithalatına bağımlılığını azaltmak için 2026, 2027 ve 2028 yıllarına ilişkin hedefler nelerdir?
75. Son beş yılda yerli damızlık üretimini artırmak için hangi projeler uygulanmış, ne kadar kaynak ayrılmıştır?
76. Son beş yılda yem maliyetlerini düşürmek için hangi destekler verilmiş, bu desteklerin üretici maliyetlerine etkisi ne olmuştur?
77. Kırmızı ette arz güvenliği sağlamak için ithalata ayrılan kaynak ile yerli üreticiyi

desteklemeye ayrılan kaynak karşılaştırıldığında tablo nedir?

78. ESK'nın 420 TL/kg + KDV fiyatıyla satış yapması sonucunda üreticiye ucuz girdi sağlandığı söylenebilir mi?
79. ESK'nın bu fiyat politikası tüketiciye ucuz et olarak yansıyacak mıdır?
80. Bakanlığınız, ESK'nın ithal besilik sığır fiyatını aşağı çekmek için herhangi bir sübvansiyon, destek veya görev zararı mekanizması planlamakta mıdır?
81. ESK'nın ithal besilik sığır satışlarında zarar etmemek için mi, yoksa gelir elde etmek için mi bu fiyat düzeyini belirlediği açıklanacak mıdır?
82. ESK'nın 2026 ithal besilik sığır satışlarından beklediği toplam gelir nedir?
83. ESK'nın 2026 ithal besilik sığır alımları için beklediği toplam maliyet nedir?
84. Beklenen toplam gelir ile toplam maliyet arasındaki fark kaç TL'dir?
85. Bu fark pozitif ise ESK'nın elde edeceği gelir/fazla hangi amaçla kullanılacaktır?
86. Bu fark negatif ise oluşacak zarar hangi kaynaktan karşılanacaktır?
87. ESK Genel Müdürü veya üst düzey yöneticilerinin, yurt içinde veya yurt dışında et, süt, canlı hayvan, yem, lojistik veya tarım ürünleri ticareti yapan şirketlerde ortaklığı, yöneticiliği, danışmanlığı veya dolaylı menfaat ilişkisi bulunmakta mıdır?
88. ESK Genel Müdürü hakkında Macaristan ve Çekya'da et ve canlı hayvan ticaretiyle ilişkili şirketlere dair kamuoyuna yansıyan iddialar Bakanlığınızca incelenmiş midir?
89. Bu iddialar üzerine herhangi bir idari soruşturma, inceleme veya denetim başlatılmış mıdır?
90. Başlatıldıysa soruşturmanın sonucu nedir? Başlatılmadıysa gerekçesi nedir?
91. ESK'nın canlı hayvan ithalatı yaptığı veya iş ilişkisi kurduğu firmalar ile ESK yöneticileri arasında doğrudan veya dolaylı bir bağ bulunup bulunmadığı araştırılmış mıdır?
92. Canlı hayvan ithalatı sürecinde çıkar çatışmasını önlemek için hangi denetim mekanizmaları uygulanmaktadır?
93. ESK'nın 2025 ve 2026 yıllarında yaptığı canlı hayvan ithalatına ilişkin sözleşmeler Sayıştay denetimine sunulmuş mudur?
94. Bu sözleşmeler TBMM denetimine ve kamuoyuna açık şekilde yayımlanacak mıdır?

95. Canlı hayvan ithalatında tedarikçi firmaların belirlenmesinde hangi ihale, pazarlık veya doğrudan temin yöntemi kullanılmaktadır?
96. Bu süreçlerde rekabet koşullarının sağlandığı nasıl garanti edilmektedir?
97. ESK'nın ithal besilik sığır satış fiyatına ilişkin karar hangi tarihte, hangi kurul veya makam tarafından alınmıştır?
98. Bu karar alınırken üretici örgütleri, besici birlikleri, ziraat odaları, veteriner hekim örgütleri veya tüketici temsilcilerinin görüşü alınmış mıdır?
99. Görüş alındıysa hangi kurumlar ne yönde görüş bildirmiştir?
100. Bakanlığınız, ESK'nın 2026 ithal besilik sığır fiyat politikasının üretici ve tüketici aleyhine sonuç doğurmaması için hangi somut tedbirleri alacaktır?
101. ESK'nın kilogram başına 420 TL + KDV olarak belirlediği satış fiyatının yeniden gözden geçirilmesi düşünülmekte midir?
102. İthal besilik sığır fiyatının üretici lehine düşürülmesi veya maliyet farkının kamu tarafından üstlenilmesi yönünde bir çalışma var mıdır?
103. ESK'nın ithal besilik sığır fiyatına getirdiği Yİ-ÜFE ve kur artışı mekanizmasının kaldırılması veya üretici lehine yeniden düzenlenmesi düşünülmekte midir?
104. Kırmızı et fiyatlarının düşürülmesi amacıyla ithalat politikası yerine yerli üreticiyi destekleyen, yem maliyetlerini düşüren, damızlık varlığını artıran ve küçük üreticiyi koruyan yeni bir program hazırlanacak mıdır?
105. Bakanlığınız, kamuoyunda oluşan "ithalat üreticiyi değil aracıları ve belirli çevreleri besliyor" algısını gidermek için canlı hayvan ithalatındaki tüm maliyet, sözleşme, firma ve fiyat bilgilerini şeffaf biçimde açıklayacak mıdır?